

## SERİ İNTİHARLAR VE MEDYA GÜNDEMİNDE İNTİHAR<sup>1</sup>

A. Schmidtke, S. Schaller, D. Wasserman, (Çeviren) S.A. Cengiz

### *Seri İntiharlar*

Bir intihar veya intihar girişiminin; intihar kurbanını tanıyan veya kitle iletişim araçları [medya] dolayısıyla bu edimden haberdar olan hassas kişileri –zaman içinde sınırlı olarak- söz konusu tarzdaki yok edici edimlere hazırlıyor olabileceği uzun süredir bilinmektedir.

İntihar eden veya intihar girişiminde bulunan kişinin çevresindeki, okulda (2), hapis-hanede (3), bölgede (4, 5), ayrılmış belirli bir alanda [örneğin kızıldirililer için ayrılmış araziler gibi yerlerde] (6), askeri bir birimde yaşayan insanlar ya da kitle iletişim araçlarındaki sunumun etkisi altındaki kişiler arasında (7-13) intihar veya intihar girişimi serileri oluşabilmektedir. Seri intihar ve intihar girişimleri 15-19 yaşları arasındaki ergenlerde özellikle karşımıza çıkmaktadır. Ergen intiharlarının

yaklaşık olarak %1-13'ü seri tipi olarak sınıflandırılabilir (2).

### *Alta Yatan Mekanizma*

'Werther etkisi' terimi Goethe'nin Die Leiden des jungen Werthers (Genç Werther'in Acıları; 1774) kitabının yayımlanışından sonra fenomeni betimlemek için ortaya atılmıştır (11). Bu romanda, Werther karşılıksız aşk ve reddedilme nedeniyle kendisini vurarak yaşamına son vermektedir. Avrupa'daki pek çok genç insanın Werther örneğini aynı yöntemle izlediğine inanılmaktadır ve İtalya, Leipzig, Kopenhag ve başka yerlerdeki otoriteler, gençlere özgü bir intihar dalgasından korkarak romanı yasaklamışlardır.

Seri intiharlarda, özdeşleşme anahtar mekanizmadır (1-12). Kendilerini çaresiz, içinde buldukları durumu ümitsiz gören ve bunalımda veya ruhsal olarak dengesiz olan hassas insanlar, yapıcı seçenekler işaret edilmedikçe, yaşamlarına son veren insanlarla çok güçlü bir biçimde özdeşim kurabilmektedirler. Aşırı duygun, hassas bir birey, başkasının yaşamın güçlüklerine bulunduğu çözümden etkilenebilmekte ve kendini yok edici bu çıkış yolunu yeğleyebilmektedir. Kitle iletişim araçlarında

1 Bu metin "Suicide Clusters and Media Coverage of Suicide" başlığıyla, Danuta Wasserman'ın editörlüğünü yaptığı *Suicide-An Unnecessary Death* (2001, Londra, Martin Dunitz) isimli kitabında bir bölüm olarak yayımlanmıştır.

intihar; yalnızca, yaşamın gerilimlerine sakınılamaz derecede tahrik edici bir yanıt, cazip, romantik bir olay olarak sunuluyorsa ve altta yatan psikiyatrik hastalık ile psikolojik sorunlar gerektiği gibi anlatılmıyorsa, bu durum özellikle gerçekleşmektedir.

Kitle iletişim araçları gündeminde intihar üzerine DSÖ [WHO] ilkeleri

İyi düzenlenmiş enformasyon verileri aracılığıyla seri intiharlarda bir azalma olduğunu gösteren kontrollü çalışmalar bulunmamaktadır. Öte yandan, sansasyonel ve sorumsuz habercilik intihara eğilimi pekiştirerek teşvik etmekte katkı sağlayabilmektedir (9). Oysa sorumlu kitle iletişim araçları sunumu belki de intihar salgınına karşı koyabilir ve seri intihar ile intihar girişimlerinin önünü kesebilir (12, 14).

DSÖ, kitle iletişim araçları gündemi nedeniyle, basın ve radyo-televizyon yayıncılarının intiharı nasıl haberleştiğini gerektirir. İntihar kurbanının davranışını cesur veya cazip gösteren sansasyonel gazeteciliği engellemek gereklidir. İntihar konulu haberlerde resim/fotoğraf yayımlanmamalı; olayda kullanılan intihar yöntemi hakkında ayrıntılı tanımlamalar olmamalı ve intihar, açıklanamaz, romantik veya gizemli bir edim gibi gösterilmemelidir. Ölme kararında rol oynayan psikososyal nedenler aydınlatılmalıdır. Depresyon, alkol ve madde bağımlılığı gibi psikiyatrik hastalıkların rolü ve bunların iyileştirilebilir olduğu gerçekliği açıkça gösterilmeli; ayrıca haber metinlerinde ulaşılabilir tedavi ve yardım hakkında bilgi verilmeli; ağır çatışmaların nasıl çözümlendiğiyle ilgili olumlu örnekler de sunulmalıdır. Ayrıca ciddi intihar girişimlerinin beyin hasarı veya felç gibi fiziksel sonuçları betimlenebilir ve zor bir yaşam durumuna nasıl çare bulunabileceği ve diğerlerinin intihar kabilinden eylemde bulunmaktan nasıl korunabileceği hakkında tavsiyelerde bulunulabilir. Açık bir ifadeyle söylemek gerekirse; intihar kurbanını övmeyi, mazlum durumda göstermeyi

ve çevresinde bir gizem yaratmayı engellemek çok önemlidir.

İntihar konulu haberlerde intihar davranışının alternatifleri olayın arka plan bilgisiyle birlikte verilirse ve intihar davranışını önlemek için faaliyet alanı hakkında bilgi sunulursa olayın kışkırtıcı gücü belki de azaltılabilir. Aynı zamanda, bu haber metinlerinde, yardım edebilecek kaynakların isimleri, telefon numaraları ve adresleri de yayımlanmalıdır.

### ***Seri İntihar Edimlerinin Psikiyatrik Mekânda Önlenmesi***

Seri intihar ve intihar girişimleri şizofreni, majör depresyon, alkol bağımlılığı ve histerik veya sınırda kişilik bozukluğu teşhis edilen psikiyatrik hastalarda görülmektedir. Psikiyatrik bir mekânda bir intihar veya intihar girişimi gerçekleştiğinde bütün hastalara, özellikle de seri intihar riskini azaltmak için risk altındaki hastalara yardım önermek ve olumlu özdeşim modelleri sunmak yaşamsal önem taşımaktadır. Seri intihar edimlerinin potansiyel aktörleri olan kişiler, sık sık zaten intihar düşüncelerini ifade eden veya bu olasılık hakkında düşünen insanlardır. Aşırı hassas ve intihara eğilimli insanlar, çevrelerinde bir intihar olduğunda ölenle veya yaşamın güçlüklerine bir çözüm yolu olarak bulunan intihar edimi ile özdeşim kurma yoluyla kolaylıkla aktive olmaktadır.

Doktorlar bilgi alırken –nesnel olarak ve idealleştirmeden- yitirilene ve kayıp için duyulan yasa saygı göstermeli; ama aynı zamanda intihar etme arzusunun hemen hemen her zaman ambivalan olduğuna ve bu çözümün sorunları gösteren en mantıklı yol olmadığına işaret etmelidirler. Ruhsal hastalığın nasıl tedavi edileceğinin, ruhsal ve psikososyal gerilimle nasıl baş edilebileceğinin ve bir intihar prosesinin nasıl etkilenebileceğinin önemli diğer etkenlerle etkileşimiyle birlikte nesnel bir tanımlaması verilmelidir. [Psikiyatrik mekânda] arkadaşları olan hastanın intiharındaki sorunları çözmeye katkıda bulunacak farklı yapıcı

seçenekleri listeleme sırasında; aynı zamanda hem ortaya çıkarak sıkıştıran herhangi bir intihar düşüncesiyle ilgili olarak hem de tedavi ve destek için görevlilere güvenmenin önemini vurgulama konusunda sağlık çalışanları ile mekândaki diğer hastaların ilişkilerinin içiçe olması da yaşamsal önem taşımaktadır. Ayrıca diğer hastaların intihar eğilimleri hakkında görevlileri bilgilendirmenin gerekli olduğu ve bunun ihbarın başka bir biçimi olmadığı hastalara açıklan-

malıdır.

Psikiyatrik mekânda daha önce intihar girişiminde bulunmuş ya da intihar fikrini açıklamış olan bir hasta varsa intihar riski değerlendirmesi [suicide-risk assessment] düzenli olarak yapılmalıdır. Bunun yanı sıra, sunulan tedavi hizmeti, intihar eden hastayla mümkün olabilecek özdeşim kurma üzerine çalışan yoğun bir psikoterapiyle de bütünleştirilmelidir.

**KAYNAKLAR**

1. Hazell P (1993) Adolescent Suicide Clusters: Evidence, Mechanisms and Prevention. Australian and New Zealand Journal of Psychiatry, 27:653-665.
2. Gould MS (1990b) Teenage Suicide Clusters. JAMA, 263:2051-2052.
3. Cox B, Skegg K (1993) Contagious Suicide in Prisons and Police Cells. Journal of Epidemiology and Community Health, 47:69-72.
4. Rissmiller DJ, Rissmiller F (1990) Inpatient Suicide Epidemics and Suggestions for Prevention. Hospital and Community Psychiatry. Hosp Community Psychiatry, 41:922-924.
5. Taiminen TJ, Helenius H (1994) Suicide Clustering in A Psychiatric Hospital with A History of A Suicide Epidemic: A Quantitative Study. American Journal of Psychiatry, 151:1087-1088.
6. Rubinstein DH (1983) Epidemic Suicide Among Micronesian Adolescents. Social Science and Medicine, 17:657-665.
7. Hankoff LD (1961) An Epidemic of Attempted Suicide. Comprehensive Psychiatry, 2:294-298.
8. Etzersdorfer E, Sonneck G, Nagel-Kuess S (1992) Newspaper Reports and Suicide. N Eng J Med, 327:502-503.
9. Marzuk PM, Tardiff K, Hirsch CS et al (1993) Increase in Suicide by Asphyxiation in New York City After the Publication of Final Exit. N Eng J Med, 329(20):1508-10.
10. Philips DP, Carstensen LL (1986) Clustering of Teenage Suicides After Television News Stories About Suicide. N Eng J Med, 315:685-689.
11. Schmidtke A, Hafner H (1988) The Werther Effect After Television Films: New Evidence for an Old Hypothesis. Psychological Medicine, 18:665-676.
12. Schmidtke A, Schaller S (2000) The Role of Mass Media in Suicide Prevention. In: K Hawton and K Van Heeringen (eds). The International Handbook of Suicide and Attempted Suicide. New York: Wiley, 675-697.
13. Stack S (1996) The Effect of the Media on Suicide: Evidence From Japan, 1955-1985. Suicide Life Threat Behav, 26(2):132-42.
14. Berman A, Jobes DA, O'Carroll P (1997) The Aftermath of Kurt Cobain's Suicide. In De Leo D, Schmidtke A, Diekstra RFW Suicide Prevention: A Holistic Approach, 139-143.
15. World Health Organisation, Geneva 2000. Preventing Suicide: A Resource for Media Professionals. Department of Mental Health, Social Change and Mental Health.